

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 14 lutego 2019 r.

ZP-NKWR.431.2.3.2019.GK

Pani
Lilia Walasek
Dyrektor
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Chojnowie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 28 i 29 stycznia 2019 r. na podstawie art. 186 pkt 3 lit. a) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. 2018 r. poz. 998 ze zm.) dalej zwanej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Grzegorz Kownacki – inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu kontrolerów oraz Emilia Molska - Kaźmierczak – inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Chojnowie, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „GOPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia pracowników Ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy w okresie od 1 marca 2018 r. do dnia 28 stycznia 2019 r., z wymaganymi kwalifikacjami. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 13 grudnia 2018 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem kontroli na I półrocze 2019 r.

W okresie objętym kontrolą, funkcję Dyrektora Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chojnowie pełniła Pani Lilia Walasek, będąca odpowiedzialną za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z uchybieniami, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Kontrola została odnotowana w „Rejestrze kontroli Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chojnowie” pod numerem 2. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez Panią Lilię Walasek.

(dowód: akta kontroli str. 51)

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

Uchwałą nr IX/56/2011 Rady Gminy Chojnów z dnia 26 maja 2011r. nadano statut Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Chojnowie. Zarządzeniem Nr 7/2011 z dnia 1 września 2011 r. Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chojnowie, wprowadził Regulamin organizacyjny jednostki (z późniejszymi zmianami), który określał jej strukturę wewnętrzną, zakres działań komórek organizacyjnych oraz zakres zadań, uprawnień i obowiązków pracowników w nich zatrudnionych. Zarządzeniem Nr 0050.127.2012 Wójta Gminy Chojnów z dnia 17 stycznia 2012 r. Ośrodek został wyznaczony do realizacji zadań gminy wymienionych w ustawie.

W świetle art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Uchwałą nr XXXIV.209.2017 Rady Gminy Chojnów z dnia 31 marca 2017 r. przyjęto „ Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2019”. Jako cel główny programu przyjęto „*Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych*”, określając do tego cele szczegółowe i odpowiedzialnych za realizację zadań w przedmiotowym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 16-39)

W świetle art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190 cyt. ustawy. Gmina realizowała cele Programu Wspierania Rodziny poprzez przydzielanie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji, wsparcia udzielanego przez asystenta rodziny, pracowników socjalnych Ośrodka, przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej, diagnozę przyczyn kryzysu w rodzinach na terenie gminy oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Ponadto udzielano porad w „*Punkcie Konsultacyjnym ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*” dalej zwanym „Punktem”, działającym w Urzędzie Gminy przy ul. Fabrycznej 1 w Chojnowie.

Spełniając powyższe, wsparcie psychologiczne, w tym w zakresie terapii uzależnień udzielane było w Punkcie 4 razy w miesiącu we wtorki w godzinach od 09:00 do 12:00.

Z konsultacji indywidualnych skorzystało w kontrolowanym okresie 77 osób, w tym regularną pomocą tego typu było objętych 18 osób. Z treści oświadczenia Dyrektora kontrolowanej jednostki wynika, iż z uwagi na brak zainteresowania nie organizowano „grup wsparcia” dla osób korzystających z pomocy psychologicznej, w tym terapeutycznej. Ponadto rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych mogły korzystać z pomocy w zakresie konsultacji, poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji świadczonej w:

- Placówkach oświatowych, do których uczęszczały dzieci.
- Powiatowej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Chojnowie.
- Sądzie Okręgowym w Legnicy.

Poradnictwo w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej udzielane było w Punkcie w każdy pierwszy wtorek miesiąca, w godzinach 12:00 – 13:30. Ponadto w okresie od 1 marca 2018 r. do 28 stycznia 2019 r. nie wystąpiła sytuacja uzasadniająca potrzebę udzielenia wsparcia w postaci usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych.

(dowód: akta kontroli str. 40-41)

Ustalono, iż w okresie objętym kontrolą w Ośrodku było zatrudnionych 2 asystentów rodziny. Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, praca asystenta rodziny nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była prowadzona. Asystent rodziny nie prowadził także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, kierownik Ośrodka przydzielał asystenta rodziny w świetle art. 11 ustawy. Liczba rodzin, z którymi asystent prowadził w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym.

Kontrola 5 losowo wybranych akt pracy asystenta z rodziną wykazała, że:

- W przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał rodzinny wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 ze zm.). Następnie po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny sporządzał wniosek o powyższą formę wsparcia, przekazując go do Dyrektora Ośrodka.

- Dyrektor Ośrodka po otrzymaniu wniosku pracownika socjalnego, przydzielał rodzinie asystenta rodziny.
- Dla każdej z rodzin opracowany był plan pracy z rodziną obejmujący zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, zawierający terminy ich realizacji oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich wykonanie. Ponadto przedmiotowe dokumenty zawierały w swojej treści przewidywane efekty pracy i tworzono je we współdziałaniu z rodzinami.
- Wspieranie rodziny było prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.
- W skontrolowanych aktach rodzin wspieranych przez asystenta znajdowały się „Notatki służbowe” asystenta rodziny, „Karty pracy asystenta z rodziną i na jej rzecz”, „Sprawozdania z pracy asystenta rodziny w środowisku rodziny” zawierające informacje o aktualnej sytuacji rodziny oraz podjętych działaniach określonych planem pracy z rodziną.
- W sytuacjach tego wymagających, plany pracy z rodziną poddawano modyfikacjom.
- Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy w szczególności dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy. Asystent rodziny sporządzał okresowe oceny sytuacji rodziny przekazując je Dyrektorowi GOPS. We wszystkich przypadkach przestrzegano 6 miesięcznego terminu sporządzenia okresowej oceny sytuacji rodziny. Przedmiotowe dokumenty były każdorazowo pieczętowane i podpisywane przez asystenta rodziny oraz Dyrektora Ośrodka, który w ten sposób potwierdzał zapoznanie się z ich treścią. Ponadto z okresowych ocen sytuacji rodziny wynikało, iż założone efekty pracy z rodziną zostały osiągnięte, natomiast praca była prowadzona w dalszym ciągu na podstawie opracowanego kolejnego planu pracy z rodziną. Zaznaczyć należy, że cele i zakres działań zawarte w kolejnym planie pracy z rodziną były takie same lub tożsame z wcześniejszym planem. Należy pamiętać, iż zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy asystent rodziny monitoruje sytuację rodziny po zakończonej współpracy, co do której przesłanką jest zrealizowanie planu pracy z rodziną. Z okresowej oceny sytuacji rodziny dokonywanej nie rzadziej niż co 6 miesięcy, wynikać winno wskazanie zasadności zakończenia pracy z rodziną na skutek osiągnięcia przez nią przewidywanych efektów lub też konieczność dalszego wsparcia w obszarach zgodnych z planem pracy z rodziną.

W okresie podlegającym kontroli pracą asystentów rodziny zostało wspartych 19 rodzin, z tego w 1 przypadku zakończono pracę z uwagi na przewyciężenie przez rodzinę trudnej sytuacji życiowej. Monitoring rodziny nie był prowadzony z uwagi na zmianę jej miejsca zamieszkania poza teren gminy Chojnów.

Po zakończonej pracy, asystent rodziny w porozumieniu z pracownikiem socjalnym występował do Dyrektora Ośrodka z wnioskiem o zakończenie współpracy asystenta z rodziną, zawierając w piśmie uzasadnienie powyższego.

(dowód: akta kontroli str. 42-83)

Asystent udzielał członkom rodziny pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej, sporządzał na wniosek sądu opinie dotyczące sytuacji rodziny, udzielał pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych wykazywanych przez rodziny z dziećmi.

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b) oraz pkt 4 lit. c) ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Prowadzone postępowanie wykazało, iż w okresie objętym kontrolą nie funkcjonowały rodziny wspierające. Z oświadczenia Dyrektora GOPS wynika, iż nie było zgłoszeń osób wyrażających zainteresowanie w tym przedmiocie. Jako uchybienie uznaje się fakt, iż nie przeprowadzono rozeznania w zakresie zainteresowania pełnieniem takiej funkcji przez potencjalnych kandydatów, co przekłada się bezpośrednio na możliwość realizacji zadań określonych w wyżej cytowanych przepisach prawa.

Dyrektor Ośrodka oświadczył, iż na terenie Gminy prowadzono placówki wsparcia dziennego, o których mowa w art. 176 pkt 3 lit. c) ustawy. Wskazane placówki to Świetlica Profilaktyczno – Terapeutyczna w Budziwojowie oraz Centrum Kształcenia w Osetnicy.

Gmina realizowała zadanie własne w postaci współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do łącznej liczby 19 dzieci. Zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, wydatki ponoszone były odpowiednio w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Przyczynami stanowiącymi najczęstszą przesłankę do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej była postępująca niewydolność opiekuńczo – wychowawcza ich naturalnych rodzin. Jako istotny czynnik utrudniający lub uniemożliwiający podjęcie współdziałania z rodzicami na rzecz powrotu dzieci do rodzin był brak zgody rodziców na współpracę, przebywanie poza terenem gminy, zgon rodzica, zaawansowane uzależnienia od środków psychoaktywnych oraz migrujący charakter funkcjonowania.

Dyrektor kontrolowanej jednostki przygotowywał roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, które zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy, do dnia 31 marca każdego roku wójt winien złożyć radzie gminy oraz przedstawić potrzeby związane z ich realizacją. Analiza przedłożonej przez Dyrektora GOPS dokumentacji wykazała, iż sprawozdanie zostało sporządzone i złożone 21 września 2018 r. Powyższe stanowi nieprawidłowość dotyczącą realizacji przez wójta przedmiotowego zadania. Natomiast w sytuacji opracowywania opisywanego dokumentu przez Dyrektora GOPS, winien on dopełnić tej czynności w terminie nieprzekraczającym 31 marca każdego roku. Zauważyć należy, iż w sprawozdaniu nie uszczegółowiono także informacji na temat realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, o których mowa w ustawie. Stwierdzone uchybienia w części będącej po stronie GOPS należy wyeliminować poprzez wdrożenie działań naprawczych skutkujących spełnieniem wskazań zawartych w przepisach prawa powszechnie obowiązującego.

(dowód: akta kontroli str. 84-105)

Kontrola kwalifikacji zawodowych pracowników Ośrodka prowadzących pracę z rodziną potwierdziła, że spełniają oni w tym zakresie wymogi określone przepisami prawa. W przypadku wykształcenia asystentów rodziny analiza akt osobowych wykazała, iż posiadali oni kwalifikacje zgodne z ustawą.

Gmina w okresie kontrolnym tworzyła możliwości i finansowała szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe asystentów rodziny t.j.:

- „*Trening kompetencji wychowawczych*”.
- „*Rodzina zastępcza – przyszłość wsparcia rodziny w kryzysie?*”.

Stosując art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny, w tym „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”, w ramach którego współfinansowano zatrudnienie asystentów rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 59-60, 106-107)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Chojnowie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Pouczenie

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 998 ze zm.).

Proszę w terminie do dnia **15 kwietnia 2019 roku** o powiadomienie Wojewody Dolnośląskiego o sposobie realizacji uwag i wniosków przedstawionych w powyższym wystąpieniu pokontrolnym.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO
Danuta Zawilla
ZASTĘPCY WYKONAWCZY WYDZIAŁU
Zdrowia i Polityki Społecznej
(kierownik komórki do spraw kontroli)

Grzegorz Kowalski
.....
(przewodniczący zespołu inspektorów)

E. Kowalski
.....
(członek zespołu inspektorów)

